

Windmølle bliver renoveret

BYGNINGSKULTUR: I disse uger bliver Nr. Jernløse Mølle renoveret for at sikre, at vingerne fortsat kan drejes i den rigtige retning i forhold til vinden.

Af Kaj Ove Jensen

NR. JERNLØSE: Det seneste års tid er der ikke malet med på Nr. Jernløse Mølle. Men det bliver der mulighed for igen om nogle uger, når en større renovering af møllen er færdig. I øjeblikket er der sat et stillads op omkring møllen. Årsagen er, at krøjeværket skal udsdikes, fordi det gamle var i for dårlig stand. Sammen med lidt andre reparationer løber prisen op i knap en million kroner.

Størstedelen af udgiften, over 600.000 kroner, går til udsdiktningen af krøjeværket. Det er det, der sørger for at man kan dreje vingerne i den rigtige retning op mod vinden. I smalleseprotybet er der kræve nemlig at dreje. I 2017 kunne vi se, at det begyndte at være tid til at

skifte det. Møllen har ligget stille det seneste års tid, fordi krøjeværket var så medtaget, at vi ikke turde bruge det. Vingerne har stået i samme vindretning siden sidste år, og der er ikke malet, for tæller for manden for Nr. Jernløse Møllelaug, Bent Jørgensen.

Knap to års forsinkelse

Arbejdet med at søge fonde om hjælp til renoveringen gik i gang i begyndelsen af 2018. Håbet var, at tilsagnene kunne være givet, så arbejdet kunne blive udført i efteråret 2018.

Men vi manglede midlerne, så ordren blev først afgivet i slutningen af 2019. Arbejdet begyndte for påske, og forventningen er, at det er færdigt ved udgangen af maj. Arbejdet var planlagt, vi havde lidt tid til at køre med møllen for Møllelaug den 21. juni. Men nu bliver den så ikke til noget, konstaterer Bent Jørgensen.

Den landsdækkende Møllelaug holdes den tredje søndag i juni. Men Dansk Mølleforerhing har meldt ud, at den ikke afvikles i år på grund af corona-udbruddet. Det bliver der ikke ændret på. Det er fra den udevendig laug skulle også have været

i gang med forberedelserne til dagen for nogen tid siden, hvis den skulle gennemføres. Normalt ville der være åben i møllen to timer den første søndag i måneden fra april til oktober. Hvorår der eventuelt kan åbnes i år vides endnu ikke.

Råd og fugt i krøjevælker

Krøjeværket består blandt andet af to krøjevælker i møllehatten. Der er rådt og fugtskader i bjælkerne, som derfor skal helt udsdikes. Også fire skråstivere og en lodret svans, der går fra krøjevælkerne og ned til gallergangen, skal udsdikes. Det er fra den udevendig gallergang, at krøjningen

foretages ved hjælp af et håndkrøvet spil.

Krøjevælkerne vil i øvrigt blive sikret mod fremtidig indtrængning af vand ved at forsyne dem med kobberinddækning på toppen, ligesom der sker ved sammenføjningerne med skråstiverne.

Forholdene er beskrevet i et notat, som er udarbejdet af Rønnow Arkitekt A/S, København, i januar 2018 som oplæg til ansøgningen hos fondene.

I notatet nævnes det blandt andet også, at møllen er en efterhånden sjælden bygningstype, som engang lå spredt over hele landet i dag er en vigtig del af vores kulturarv. Uden istandsæt-

telse vil travværket ikke kunne holde til de store kræfter, der skal til at krøje møllen op mod vinden, og det ville være en svækkelse af bygningskulturen og lokalområdet sammenhængskraft, hedder det.

Støtte fra fire fonde

Arbejdet på Nr. Jernløse Mølle udføres af tømrermester Kristian Lund, Snekker ApS, Hølløkk, som har erfaring fra tidligere arbejder med møller, blandt andet som medarbejder hos møllebygger John Jensen, Snekløper.

Der er ydet støtte fra fire sider. Slots- og Kulturstyrelsen har bidraget med

Billedet er taget i gbr, da der bløndet blev arbejdet med udsdiktningen af krøjevælkerne i møllehatten på Nr. Jernløse Mølle. Dronebillederne er taget af Henning Kronby, Nr. Jernløse.

225.000 kroner, og samme beløb kommer fra RealDanmark Augustinus Fonden har ydet 100.000 kroner, og Brand af 1848 Fond 75.000 kroner. Desuden bidrager Nr. Jernløse Møllelaug selv med 203.750 kroner, så det samlede budget lyder på 828.750 kroner.

Spiet på den fredede mølle får også en omgang

RENOVERING: Kongen, som er spiets på møllen, er hårdt medtaget og skal have en kobberinddækning, ligesom det skal males.

NR. JERNLØSE: I forbindelse med renoveringen af krøjeværket på Nr. Jernløse Mølle (omtalte i artiklen øverst på siden) bliver et par andre ting klarer i samme omgang.

Kongen, som er det hvide spir allerøverst, er medtaget af vind og vejv helt oppe i toppen. Der skal en kobberinddækning på toppen og ved overgangen til tagdækningen, fortæller formanden for Nr. Jernløse Møllelaug Bent Jørgensen. Kongen, der er lavet af egtræ, skal også males, ligesom spånbeklædningen på hatten skal sværtes.

De nævnte opgaver ventes at kunne klares inden for den buffer på 77.875 kroner, som møllelavet selv har lagt ind i budgettet for udsdiktningen af krøjeværket.

Da der blev udført andet arbejde for tre år siden, var man godt klar over, at Kongen trængte til en tur. Men det ville kræve en ekstra lang lift, og derfor valgte man at vente, indtil der skulle et stillads op i forbindelse med det aktuelle arbejde.

Opført i 1853 i København Nr. Jernløse Mølle blev opført i 1853 - ikke på den nuværende adresse på Møllebakken 2 A i Nr. Jernløse, men på Helmers Bastion ved Nørrebro omkring København. Oprindeligt hed den Skt. Peders Mølle.

I modsætning til de danske stumøller, der ofte var bygget udelekkende træ, er det en såkaldt hollands mølle. Det betyder, at den har en grundmur undermølle, og

Nr. Jernløse Mølle er i øjeblikket pakket ind i et stillads, ligesom der må en kran i brug for at klare arbejdet med renoveringen.

oven på overmøllen sidder der en drejelig møllehat med fire vingler.

I 1885 blev Skt. Peders Mølle

losgjort og blev flyttet til Nr. Jernløse. Også mange andre møller blev flyttet, men det er i dag den eneste tilbage-

værende af de udflyttede møller, skriver Rønnow Arkitekter A/S i notatet, som blev udarbejdet i forbindelse

med ansøgningerne om støtte til udsdiktningen af krøjeværket.

Reddet fra forfald

Vingerne på Nr. Jernløse Mølle blev delvist ødelagt under en storm i 1954. Derefter fortsatte den med at drift, men selve møllen forfaldt mere og mere. Sidst i 1970'erne standsede mølleledriften helt, og lokale indsjæle tog senere fat på at redde den forfaldne og et værtegn for byen og en del af kulturhistorien.

I 1979 købte den daværende Jernløse Kommune møllen, og samtidig blev Nr. Jernløse Møllelaug dannet. Dels ved frivilligt arbejde, dels ved et kommunalt beskæftigelsesprojekt i 1979-1980 blev møllen renoveret. I 1982 blev møllen fredet, og i 1983 blev den overdraget til Nr. Jernløse Møllelaug for et symbolsk beløb på én krone.

ovt